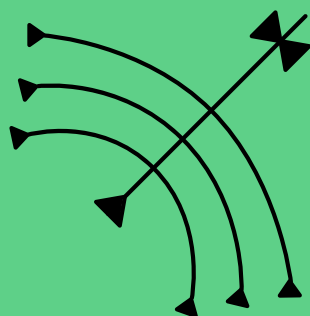
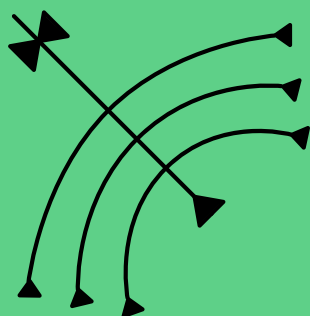

13 februari—11 maj 2025

Den resande manteln

Kin museum för samtidskonst
i Giron/Kiruna

Den resande manteln

En mantel gjord av fågelfjädrar står i centrum för utställningen *Den resande manteln*. Konstnären och aktivisten Glicéria Tupinambá har studerat historien kring de mantlar som hennes folk, Tupinambá från Bahia i Brasilien, har skapat sedan urminnes tider. Idag finns elva kända historiska mantlar som alla tillhör olika museer i Europa, inte en enda finns kvar i Brasilien. Tillsammans med släkt och vänner har Glicéria Tupinambá skapat nya mantlar med traditionella metoder där nät av bomulls fibrer och palmblad, genomdränkta av honung, täcks med fjädrar. De nya mantlarna har blivit viktiga redskap för att återta historien och traditionerna för Tupinambáfolket.

Utöver krig, ockupation, plundring, revolter, arresteringar och tvångskonverteringar förekommer även folkmord och kulturell rensning i Tupinambáfolkets historia. Ursprungsbefolkningen förklarades till och med utdöd och har fått kämpa för sitt erkännande. FUNAI (den brasilianska myndigheten med ansvar för ursprungsbefolkningar) beviljade deras ansökan om att återställa erkännandet 2001. Ett år senare återupptäcktes en mantel vid en utställning i São Paulo. Den visades under Brasiliens 500-årsjubileum till minne av den första portugisiska upptäcksresenären Pedro Alvares Cabral, som anlände år 1500. Manteln som hittades var från Nationalmuseet i Köpenhamn, och har nu återlämnats till Brasilien efter en lång process med förhandlingar där både gruppäldste, som Dona Nivalda, och yngre personer, som Glicería Tupinambá, haft nyckelroller.

Under 2000-talet, medan återlämnandet av mantlarna från Europa var under förhandling, gjorde Glicería Tupinambá en enkel men kraftfull gest: Varför skulle inte Tupinambáfolket, som ännu lever i Pindorama—ett av många namn på det område som idag är känt

som Brasilien—kunna skapa nya mantlar? Och just det gjorde hon, tillsammans med invånarna i hembyn i Serra do Padeiro, genom bibliografiska studier och besök i europeiska samlingar. Det skedde i samarbete med allierade och med stöd av hennes drömmar och tillåtelse från andeliknande, icke-mänskliga varelser. Hon började inte arbetet i form men genom gester, och med avstamp i minnet av betydelsen av att skapa manteln inifrån och ut, från fågel till fjäder.

De magnifika mantlarna tillhör den magiska världen och de varelser och andar som existerar där. De guidar Tupinambáfolket genom drömmar och visioner. När de europeiska kolonistörerna återvände över Atlanten från 1500-talet och framåt tog de med sig fjädermantlar på skeppen. Vissa av mantlarna gavs till kolonistörerna som diplomatiska gåvor, andra byttes eller såldes medan vissa helt enkelt stals. I Europa hamnade de i kuriosakabinetter och i kungliga samlingar. En av mantlarna finns i samlingen på etnografiska museet i Stockholm.

Genom att följa det Glicería Tupinambá kallar för "trädens förtrollning" har hon skapat tre mantlar. En bärs av Cacique Babau, en finns på nationalmuseet i Rio de Janeiro och den tredje har landat här, i hjärtat av den svenska sidan av Sápmi. Ett område där Europas enda urfolk, samerna, har vistats sedan urminnes tider. Under utställningens tre månader kommer manteln möta alla som hör dess rop. När Glicería Tupinambá sökte efter svar på mantelns betydelse, fann hon också svaret på vad manteln gör: Manteln ropar till en annan mantel, mark återtas, drömmar genererar nya drömmar; allt detta sker nära till konflikt och hot. Mantlarna är portaler till andra världar, och kan aktivera förfäder och återuppbygga gemenskap.

Urfolkserkännandet blev startpunkten för en kamp att återta både land och historia. För Glicería Tupinambá blev mantlarna och

hennes undersökning ett sätt för henne att återta sin bakgrund genom både återinläring och ny kunskap. Utöver manteln innehåller utställningen två videos och två kartor med fakta ur konstnärens efterforskningar och hennes egna visioner.

Maria Lind och Benjamin Seroussi

Utställningen är ett samarbete mellan Casa do Povo (São Paulo), ett judiskt diasporiskt konstrum som poängterar vikten av att uppmärksamma likheterna mellan judisk historia och de tragedier och utmaningar som Tupinambáfolket fått utstå. Projektet med fjädermanteln har utvecklats av Ana Druwe, Augustin de Tugny, Benjamin Seroussi, Caio Lescher, Fernanda Pitta, Juliana Caffé, Juliana Gontijo, Laura Daviña, Livia Vigano, Olga Torres och andra i samarbete med MAC-USP, São Paulo-universitetets konstmuseum. Maria Lind och Christina Pestova, från Kin, har sedan dragits in i "trådens förtrollning".

Glicéria Tupinambá är konstnär, forskare, lärare, utbildare, jordbrukare och aktivist. Hon är en av de kvinnliga ledarna av byn Serra do Padeiro (Bahia, Brasilien).

Glicéria Tupinambá har varit lärare på den statliga högskolan Serra do Padeiro Indigenous State College, som ligger i det område som tillhör ursprungsbefolkningen Tupinambá de Olivença. Hon har en kandidatexamen i interkulturella ursprungsbefolkningsstudier vid IFBA och läser nu till en masterexamen vid UFRJ. År 2010 fängslades hon för sitt deltagande i kampen om mark och 2019 talade hon vid den 40:e sessionen i FN:s råd för mänskliga rättigheter i Genève, där hon fördömde den brasilianska statens kränkningar av ursprungsbefolkningars rättigheter.

Tillsammans med Cristiane Julião, som tillhör Pankararufolket, regisserade Glicéria Tupinambá dokumentären *Voz das Mulheres Indígenas [Ursprungskvinnornas röst]* (2015). Hon har deltagit i flera kollektiva utställningar och var curator tillsammans med Augustin de Tugny, Juliana Caffé och Juliana Gontijo för utställningen *Kwá yapé turusú yuriri assojaba tupinambá [Här är Tupinambá-manteln stora återkomst]*, på Funarte (Brasília, 2021). Med samma grupp har hon tillsammans med Benjamin Seroussi, Caio Lescher och Fernanda Pitta arrangerat utställningen *Manto em Movimento [Manteln i rörelse]* på Casa do Povo, i samarbete med MAC-USP (São Paulo, 2023). Hon var gästkonstnär i Hähãwpuápaviljongen på den 60:e Venedigbiennalen, där Gustavo Caboco, Arissana Pataxó och Denilson Baniwa var curators.

Glicéria Tupinambá vann den tionde upplagan av ZUM/IMS Photography Grant med verket *Nós somos pássaros que andam [Vi är fåglar som går]* (2022), skapad i dialog med Mariana Lacerda och Patrícia Cornils. Hon har även vunnit priset PIPA 2023.

Hennes forskning handlar om processen att få tillgång till museum och att lyssna på föremål som tillhör Tupinambáfolket.

Benjamin Seroussi är curator, redaktör och kulturell projektledare med bas i São Paulo. Han är konstnärlig ledare på Casa do Povo, ett judiskt-brasilianskt fristående konstcenter.

Seroussi har en masterexamen i sociologi från Ecole Normale Supérieure och Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales samt en masterexamen i kulturell projektledning från Sciences-Po i Paris.

Han var biträdande chef på Centro da Cultura Judaica i São Paulo från 2009–2012; biträdande curator på 31:a Bienal de São Paulo, *How To (...) Things That Don't Exist* (2014) med Charles Esche, Galit Eilat, Luiza Proença, Nuria Enguita Mayo, Oren Sagiv och Pablo Lafuente; överintendent på *Vila Itororó Canteiro Aberto* i São Paulo från 2014–2017; regional koordinator på COINCIDÊNCIA, det sydamerikanska utbytesprogrammet skapat av det schweiziska konstrådet Pro Helvetia från 2017–2019. Seroussi håller i regelbundna föreläsningar om curating och kulturell projektledning.

Fernanda Mendonça Pitta är biträdande lektor vid forskningsavdelningen för konst, teori och kritik vid Museum of Contemporary Art på University of São Paulo. Hon var konstvetare och senior intendent på Pinacotecade São Paulo från 2014 till 2022. Där var hon curator för bland annat *Trabalho de artista: imagem e autoimagem* (1826–1929), och *Ninguém Teria Acreditado: Alvim Côrrea e 10 artistas contemporâneos*. Hon var koordinerande curator för *Véxoa: nós sabemos* och konsult för utställningen *Raio-que-o-parta: ficções do moderno no Brasil*. Hon

är medlem av kommittén för projektet *Manto em Movimento*. Senast var hon curator för den retrospektiva utställningen *Eleonore Koch: em cena* på MAC USP, där cirka 180 av konstnärens verk ställdes ut. Hon har varit forskarassistent på FAPESP, AAMC, Clark Art Institute och Getty Research Institute. Hon koordinerar det brasilianska arbetsteamet för projektet *Decay without mourning, future thinking heritage practices* (Riksbankens Jubileumsfond G121-0001) och är medlem av den brasilianska kommittén för konstvetenskap (CBHA).

1. *Tupinambá-mantel, 2023.*

Glicéria Tupinambá och Tupinambáfolket från Serra do Padeiro.
Fjädrar och rep gjort med jataí-bivax.

2. *Utan titel, 2022.*

Glicéria Tupinambá. Tygslöja, dimensioner: 3,30mx2m.

*Tupinambá klättrade upp för klippan
Helt täckt av fjädrar
Han gav sig av, men han är
Han är kungen av Jurema.**

**Jurema är en brasiliansk växt som av många anses helig.
Den tillhör Akaciasläktet.*

3. *Detektivpanel (Paneler 1 och 2).*

Glicéria Tupinambá med Ana Druwe, Augustin de Tugny, Benjamin Seroussi, Caio Lescher, Fernanda Pitta, Laura Daviña, Livia Vignano, Juliana Caffé, Juliana Gontijo.

4. *Territoriumpanel (Panel 3).*

Glicéria Tupinambá med Ana Druwe, Augustin de Tugny, Benjamin Seroussi, Caio Lescher, Fernanda Pitta, Laura Daviña, Livia Vignano, Juliana Caffé, Juliana Gontijo.

5. *Intervju inför FUNARTE-utställningen, 2021.*

Glicéria Tupinambá. Video, längd 24 min 20 sek.
Producerad av syna mídia.

6. *Pena por pena: O Manto em movimento, 2021*

[Fjäder för fjäder: manteln i rörelse].

Glicéria Tupinambá och Fernanda Liberti. Ljuddesign: Hanna Weibe.
Video, längd 08'57. Serra do Padeiro, Bahia, Brasilien.

Torsdag 13 februari

16:00 Plan 1. Öppning av utställningarna med konstnärerna Glicéria Tupinambá och Katarina Spik Skum närvarande. sedvanlig öppningsceremoni Markerna, verk av Carola Grahn och Nils-Johan Labba.

17:00 Plan 5. Samtal med Glicería Tupinambá med Benjamin Seroussi och Fernanda Pitta.

Fredag 14 februari

16:15 Plan 5. Dela bördan? Konstnärer och museernas koloniala samlingar.

Glicéria Tupinambá, d Harding och Fredrik Prost i samtal med Michael Barrett.

Kolofon

Adress: Stadshustorget 1, 98130 Kiruna

Personal

Agneta Andersson, förmedling

Carola Kalla, assistent

Alice Lampa, förmedling

Maria Lind, chef

Maija Melchakova, administration

Ilnur Mustafin, tekniker

Rickard Nutti, ekonomi

Bettina Pehrsson, biträdande chef

Emma Pettersson Juntti, producent, koordinator, förmedling

Christina Pestova, producent

Paulina Sokolow, kommunikation

Märta Öringe, samling, förmedling

Museivärdar: Emma Dettle, Lena Rydström, Lloyd Jarlemyr,

Alla Belova, Viveka Englander, Tova Söderberg, Ida-Maria Svonni

och Ivar Vrijman

Grafik: Marina Sergeeva

Kins visuella dialekt har utvecklats av konstnärerna Inga-Wiktoria Påve och Fredrik Prost i samarbete med formgivarna Johanna Lewengard och Benedetta Crippa.

Kin museum för samtidskonst är Norrbottens länskonstmuseum. Huvudmän för museet, som öppnade 2018, är Region Norrbotten och Kiruna kommun.

Kin Museum för samtidskonst/dáládáidaga dávvirvuorká /nykyaijan taitheen myseymmi/Museum of Contemporary Art.

Kin museum för samtidskonst
kinmuseum.se

